

Besøg i klubber

BUPL
ÅRHUS

Februar 2023

1000' vis af børn og unge hænger ud i fritids- og ungdomsklubberne – i mange tilfælde i for små og uegnede rammer

BUPL Århus har besøgt 15 klubber i november-december 2022.

Udgangspunkt for besøgene har været at se de fysiske rammer og tale med pædagoger og ledere om muligheden for at efterleve den fritidspædagogiske vision i de rammer og vilkår, klubberne har pt.

Klubberne, vi har besøgt, har både til huse i børne- og ungebygninger / skoler og i egne bygninger.

Spørgsmålene, vi har søgt svar på, har sit ophav i ”Fritidspædagogisk vision – UngiAarhus” (Århus Kommune, Byrådet 26. maj 2021).

Vi håber følgende informationer fra besøgsrunden giver anledning til at revurdere byggeprogrammet og give klubberne de fysiske rammer, der er brug for, for at understøtte det fritidspædagogiske arbejde og den, af byrådet besluttede, fritidspædagogiske vision. Klubberne har brug for, at der bygges og indrettes til det fritidspædagogiske arbejde.

Besøgene – kort fortalt

Indtrykket er, at klubberne, vi har besøgt, er meget populære blandt medlemmerne. ”De kommer her på grund af os, relationerne med os, og pga. de fantastiske børne- og ungefællesskaber”, som det blev udtrykt under et af vores besøg.

Som titlen på rapporten antyder, så bruger i 1000' vis af børn og unge klubberne hver dag. Og pædagogerne og lederne står på hovedet for at få det hele til at gå op, på trods.

På trods af, at:

- En del af de besøgte klubber giver udtryk for, at rammerne er alt for små, og at klubbernes størrelse ikke er fulgt med udviklingen i børnetallet.
- Klubbens lokaler deles ofte med undervisningen og med fritidsbrugere. Det betyder fx, at klubben først kan ”pakke” fritidstilbuddet ud, når undervisningen er ude af lokalerne, eller at klubben ikke råder over lokalerne pga. andre fritids- og sportsaktiviteter. Nogle klubber er desuden begrænset af skolens æstetiske linje, som lægger bånd på mulighederne for at indrette til fritidspædagogisk brug. Og i en del klubber ligger lokalerne spredt på skolen.
- Der mangler rum og rammer til børn og unge med særlige behov, der har brug for at kunne trække sig fra de store fællesskaber.

”Der er stor variation i de fysiske rammer. Men alle steder er pædagoger, medarbejdere, afdelingsledere og fritidscenterledere optagede af at få hverdagen til at fungere og yder et uvurderligt stykke pædagogisk arbejde i Aarhus Kommunes tjeneste. Pædagoger og ledere er utrættelige, har kæmpe engagement og udfører på mange måder en usynlig indsats, som betyder uendelig meget for hele Aarhus Kommune.”

Faglig sekretær i BUPL Århus
Simon Høgholm Westesen

Det spurgte vi om – det svarede de

Der er mange variationer i de fysiske forhold og dermed store forskelle på, om man vil kunne efterleve den fritidspædagogiske vision.

På skolerne har vi set få gode eksempler på klubber med virkelig gode og holdbare rammer. Hovedindtrykket er, at klubberne tilbydes minimale rammer, og som nogle pegede på, bygget af så billige materialer som muligt, så der hurtigt og ofte skal repareres.

For så vidt angår de pædagogiske visioner, så er mange klubber allerede inde på det spor, der beskrives i visionen. Pædagogerne understøtter børn og unges fællesskaber og er optagede af, at børnene og de unge skal være aktivt deltagende i at skabe rammerne og på den måde være medskabere af fritiden.

Besøgene giver indtryk af et fagområde, hvor pædagogerne ved, hvad de kan og hvilken rolle de kan og vil spille i børn og unges liv. Men, at de er alt for få, ca. 1 pædagog til 20-25 meget forskellige børn, alle sammen med behov for voksenkontakt på rette tid og sted. Dermed er målet i visionen, om nærværende voksne under pres. 'Nærvær' bliver desværre af og til, til 'opsyn'.

Den fritids- og ungdomspædagogiske opgave bliver løst med stærk faglighed og stort engagement og den løftes ud over, hvad man kan forvente med de rammer og vilkår, vi har set.

"De fysiske rammer er meget udfordret i klubberne, men alle steder er pædagoger og ledere seriøst engageret i at få hverdagen, de fysiske rammer og pædagogikken til at fungere."

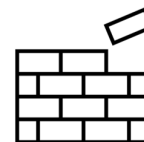
Forkvinde i BUPL Århus
Marianne Gilbert Nielsen

Rammer og vilkår burde gentænkes og tilpasses den fritidspædagogiske vision.

Vi spurgte – de svarede

Giver de fysiske rammer i klubberne mulighed for at bidrage til og efterleve den fritidspædagogiske vision?

Der er fyrtårne, der hen ad vejen, og siden vi besøgte området sidst (2017), har fået etableret gode fysiske rammer til det fritidspædagogiske arbejde. Særligt nogle af klubberne i egne bygninger har gode rammer, og de har kunnet tilpasse rammerne til børn og unges behov.

I skærende kontrast står både klubber, der er på skolerne i allerede eksisterende lokaler og klubber, hvor der er nyopført lokaler til fritidspædagogisk brug.

Mange steder er rammerne alt for små, og klubben er desuden fordelt på lokaler rundt omkring i skolebygningen. Der gøres en stor indsats for at få det til at fungere og hænge sammen.

Tilbud om bespisning har en særlig rolle som fritidspædagogisk redskab. Nogle steder mangler der faciliteter / er der meget små køkkener til at kunne tilbyde eftermiddagsmad.

Forslag til byggeprogram: Klubbens hjemområde på 100 m² bør suppleres af flere øvrige rum, som er klubbens egne i umiddelbar nærhed af hjemområdet. Det er

uhensigtsmæssigt, og ikke af pædagogiske årsager, at meget store grupper af børn og børn med særlige behov, skal opholde sig i fællesrummet.

Forslag til byggeprogram: Det bør tilføjes, at klubbens lokaler bør ligge samlet, ikke spredt på skolen. Det pædagogiske arbejde kræver selvfølgelig, at man har overblik, og kan følge med i det, der sker. Personalenormeringen rækker ikke til at dække rum ind, der ligger spredt.

Forslag til byggeprogrammet: Indret med køkkener til produktion af mad til mange.

Har I lokaler der er egnede til børn med særlige behov?

Et af handlingsforslagene i den fritidspædagogiske vision er, at flere børn og unge med fysisk og/eller psykisk funktionsnedsættelse skal blive en del af fællesskabet i fritidsklubben.

Billedet er, at halvdelen bekræfter, at der er rum og rammer til børn med særlige behov. Nogle har dem, fordi det er tænkt ind fra starten i bygninger, der er opført til klub.

Billedet er også, at de klubber, der er rykket ind på skolerne, er dem, der enten ingen rammer har til børn med særlige behov, eller selv har etableret alkover, rum og hjørner, hvor børn kan trække sig fra det store fællesskab og tilbydes perifær deltagelse, når de har brug for det.

Om der er lokaler egnede til børn og unge med særlige behov:

"Nej. Her et mødelokale (10m²), hvor børn med særlige behov kan være. Og alkover. Har gjort hvad vi kan. Specialbørn søger lidt rundt omkring, for at finde rum, hvor der ikke er flimmer."

Forslag: Der bør afsættes midler til, at klubber uden rum til børn med særlige behov, kan få etableret disse.

Forslag til byggeprogram: Fokus på, at rum og rammer til børn med særlige behov skal etableres som en del af byggeriet.

Har I rum der er mobile og dynamiske?

Klubberne tilpasser rammerne til det børn og unge efterspørger og til det pædagogiske arbejde. Besøgene efterlader det indtryk, at pædagogerne konstant har overvejelser om, hvad de skal gøre for at klubbens rammer er attraktive for børn og unge.

De rum, der har dobbeltfunktion som klasseværelse og klub, har pædagogerne svært ved at få adgang til at indrette til fritidspædagogisk brug, da skolen mange steder har mest at skulle sige i indretningen og rummene er planlagt til undervisning langt mere end de er egnede til fritidsbrug.

Derudover er en del af klubbens rum på skolen så spredt, at det ikke i praksis kan lade sig gøre at indtage dem og gøre dem til fritidspædagogiske rum, da der ikke er personale nok til at være i flere forskellige bygninger/rum på skolen.

Endelig så mangler der rum, hvor børnene kan få ro, og der mangler rum til børn med særlige behov.

Forslag: Der skal arbejdes for en ligestilling om at både den fritidspædagogiske opgave og undervisningsopgaven er lige væsentlige og har lige meget at gøre på skolen, således at klubberne får adgang til at indrette de rum, de råder over.

Rummene skal være klubbens over en årrække, så de kan indrettes til fritidspædagogisk brug.

Forslag til byggeprogram: Til de klubber der skal ligge på skoler, skal der afsættes et større areal. De nuværende 100 m² dækker ikke det behov, den fritidspædagogiske indsats fordrer. Rummene skal ligge samlet omkring klubbens basisrum/fællesrum.

Er lokalerne kodet til fritid?

De fællesrum og øvrige lokaler, som klubberne kan bestemme over, er kodet til fritidsbrug. Flere nævner, at børnene har stor indflydelse på indretningen.

Så snart et rum ikke bruges overvejer pædagogerne, og inddrager børnene i, hvad der kan gøres for at tiltrække flere. Det er hele tiden i udvikling.

Det er sværere at sætte præg på delelokaler, som der er mange steder.

Undervisningen bruger også lokalerne, så de er præget af dette. En del steder hører vi om, at klubben ikke må foretage kodning i de lokaler, der også bruges af undervisningen, nogle steder fordi det er et brud med skolens æstetiske linje. Andre steder er det forskelligt, hvilke delelokaler klubben råder over fra år til år.

Desuden så vi også en del eksempler på, at klubberne finansierer forbedringer af skolens rammer; klubberne tager initiativ og indretter lokaler for klubbens budget og med pædagogernes iverksomhed og engagement; hvilket kommer både klubben og undervisningen til gavn.

Forslag: Forvaltningen bør undersøge om klubberne har fået den selvstændige stemme og indflydelse de blev lovet, da klubberne og skolerne flyttede sammen. Det synes som om nogle skoleledere ikke opfatter klubben som en med-vært, men mere som en gæst.

Forslag til byggeprogram: At det tilføjes, at også de lokaler klubben deler med skolen skal indrettes til fritidspædagogisk brug, og at klubben derfor har lov til at indrette efter en æstetisk linje, der harmonerer med det fritidspædagogiske arbejde. At det skal være de samme lokaler år for år.

Kan pædagogiske aktiviteter stå fremme over flere dage?

I pædagogisk sammenhæng er det vigtigt, at værker/spil og andre aktiviteter kan stå fra den ene dag til den anden, evt. en hel uge. På den måde skaber man fordybelse og ro om aktiviteten. Der gives mulighed for at skabe noget, der er større, end det man kan nå på en eftermiddag. Og de andre medlemmer i klubben kan inspireres af det, der står fremme.

Det er muligt for ca. halvdelen af de klubber, vi har besøgt. Vi hørte det også udtrykt således, at klubben pakkes ud og pakkes væk hver eftermiddag, fordi andre brugere skal bruge klubbens lokaler.

Forslag til byggeprogram: At byggeprogrammet tager højde for at pædagogiske aktiviteter skal kunne stå fra den ene dag til den anden, hvilket fordrer at klubben har flere rum, de

råder over. Målet bør være at klubben og faciliteterne er tilgængelige; at man undgår dagligt at skulle pakke klubben ud.

Om muligheden for at lade ting stå fra denne ene dag til den næste:
"Alt skal fjernes. Alt er låst inde og vi skal pakke ud hver dag, også i basen. Vi nulstiller hver dag. Fx ville det være godt med krea, hvor man ikke skal afbryde processer. Kan ikke efterkomme begejstrede børns ønsker om at lade noget stå. Og vi har kun krea fra kl. 14. Aktiviteter skal slutes af hver dag."

Pædagog

Er UngiAarhus for alle?

Alle børn har brug for en aktiv og fællesskabende fri tid, står der i handlingsplanen til den fritidspædagogiske vision.

Vi har spurgt, om det er tilfældet. Det stigende antal børn med særlige behov er en udfordring for klubberne, men klubberne er åbne for alle, og det mærkes, at det er vigtigt for pædagogerne. Dog peges der på, at børn med særlige behov, både børn med diagnoser og børn uden, har det svært, når der ikke er lokaler, de kan trække sig tilbage i, og når der ikke er pædagoger nok til at nå hele vejen rundt om alle børn. De fysiske rammer ender derfor som en barriere for, at der er plads til alle.

Forslag: De fysiske rammer skal gentænkes og ændres i en del klubber, hvis der skal være plads til alle i hele UngiAarhus. Der skal bl.a. være plads til perifer deltagelse, så alle børn og unge kan finde deres plads i fællesskabet.

Skal alle have lige adgang til alle klubber (fleksible medlemskaber)?

Generelt kan mange af pædagogerne godt lide tankegangen om åbne klubber. Pædagogerne har erfaringer med forskellige former for "besøg" og mange erfaringer forvaltning og politikere kan trække på.

I klubberne er det ikke aktiviteten i sig selv, der er tilbuddet, men pædagogerne og det fritids- og ungdomspædagogiske arbejde de udfører, der bærer klubben. De unge finder i mange tilfælde selv på aktiviteter, som pædagogerne så vidt det er muligt, bakker op, fordi fx medbestemmelse er vigtig.

Nogle klubber har børn og unge, hvor den fritidspædagogiske indsats kræver et godt indblik i og årelang viden om barnets/ den unges levevilkår. Det vil ikke være befordrende for et godt ungeliv, at de får mulighed for at komme i forskellige klubber. Ligesom mange børn, med særlige behov, har brug for at komme det samme sted.

Om fleksible medlemskaber:
"Vi har medlemmer, der slet ikke skal have den fleksibilitet, fordi de har brug for stabile rammer."

Pædagog

Pædagogerne peger også på, at den relation, der er mellem barnet/den unge og pædagogen bl.a. er afgørende og kan være altafgørende for barnets / den unges udvikling.

Pædagogerne peger også på, at forældresamarbejdet er vigtigt for den fritidspædagogiske indsats, og det kan have svære kår, hvis den unge er i en klub den ene dag og en anden den næste.

Skulle det ønskes, at alle klubber var åbne for alle, ville det desuden være at foretrække med en form for tilmelding, da man gerne skulle kunne komme i kontakt med de børn og unge, der har været til stede.

En populær aktivitet vil desuden kunne tiltrække mange klub-medlemmer, og spørgsmålet er, hvad man gør, hvis man står ene pædagog til en stor gruppe unge. Vi får i hvert fald det indtryk, at klubberne ikke ønsker at blive et tivoli, hvor man kun kommer fordi det er 'sjovt'. Klubtilbuddene er pædagogiske tilbud.

Forslag: Pædagoger og ledere skal inddrages for at sikre, at den pædagogiske indsats prioriteres over en ide om valgfrihed. Det er vigtigt at forstå, at det ikke er "aktiviteter", der er målet i sig selv, men de er midlet i det pædagogiske arbejde. Det vil desuden kræve gennemtænkte administrative systemer at administrere.

Hvordan passer åbningstiden?

Mange fritidsklubber har åbent fra om morgenen/formiddagen for at være der for de børn, der har brug for at komme i klubben, fordi de enten er på vej i skole, eller fordi de ikke skal være i klassen i en periode. Lige som der er aftenåbent nogle dage. Pædagoger og ledere udviser stor fleksibilitet, når det er nødvendigt med en pædagogisk indsats overfor et barn/ en ung, eller når klubben skal fungere som mellemrum, som det kaldes i den fritidspædagogisk vision.

Vi har ikke mødt 2 klubber, der har samme åbningstider. Åbningstiderne tilpasses det pædagogiske arbejde, de unge og det, der kan lade sig gøre personale- og tidsmæssigt. Det er en udfordring, at pædagogerne ikke kan gå op i tid eller få fuld tid. Det ønskes!

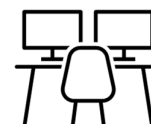

Nogle fritidsklubber er udfordret af, at klasser får fri, før fritidsklubben egentlig åbner. Det klarer pædagogerne selvfølgelig også, men en særlig udfordring er det, hvis klubbens lokaler er optaget til undervisningen indtil kl. 14.30, fordi der er tale om delelokaler. Intet kan forberedes og intet kan sættes i gang i det øjeblik børnene træder ind ad døren. Hvis det bliver for kedeligt, stemmer børnene med benene og går hjem eller ud i lokalområdet/byen.

Forslag til byggeprogram: Der bør etableres rammer til den pædagogiske forberedelse i klubbens egne rammer. Det skal være muligt at sætte ting frem og forberede pædagogiske aktiviteter, inden børnene møder ind.

Har I plads til pædagogisk forberedelse?

Også på dette felt er der variation fra den ene klub til den næste. I ca. halvdelen af klubberne er der ikke rum, hvor man kan sætte sig i fred og ro og forberede sig, tage samtaler osv. Rum, hvor pædagogerne kan planlægge og tage faglige drøftelser om børn og unge i klubben og lægge planen for, hvordan man understøtter relationerne med pædagogiske aktiviteter.

Forslag til byggeprogram: Nyt fokus på at det skal kunne lade sig gøre at forberede sig til dagen i tilknytning til klubbens lokaler.

Velfærdsfaciliteter

I nogle klubber har man ikke rum til pauser, men bruger klubbens hjemområde. Ligesom også rum til forberedelse ligger langt væk. I nogle klubber har man ikke personaletoiletter i umiddelbar nærhed af klubbens lokaler.

Forslag til byggeprogram: Der bør være bestemmelser om og etableres rum til pauser, forberedelse og toiletter i tilknytning til klubbens rammer.

Egen matrikel eller i en skolebygning

Vi konstaterer, at klubberne på egne matrikler er tilfredse med rammerne, og at man mange steder kan tilbyde børn og unge med særlige behov rammer tilpasset deres behov. Nogle peger dog på, at bygningerne er for små til det aktuelle antal børn og unge. I modsætning til dette har flertallet af klubber på skolerne alt for små rammer, og der er ikke planlagt med rum til børn og unge, der har brug for at kunne trække sig. Alt i alt er indtrykket, at pædagoger og ledere har stort fokus på at udnytte rammerne og indrette hver en krog til børn og unges behov og mange steder også med udgangspunkt i, hvad børnene og de unge er optagede af.

"Jeg kan godt forstå, hvis nogle pædagoger føler sig som nomader, der er et appendix på skolen – nogle steder må de ikke indrette, som de har lyst til, de kan ikke være sikre på at få de samme rammer år for år, og de skal bevæge sig op og ned af lange gange og trapper for at komme rundt i klubbens spredte fysiske rammer."

Faglig sekretær i BUPL Århus
Simon Høgholm Westesen

De 13 anbefalinger fra rapporten:

Forslag til byggeprogram: Klubbernes hjemområde på 100 m² bør suppleres af flere øvrige rum, som er klubbens egne. Det er u hensigtsmæssigt, og ikke af pædagogiske årsager, at meget store grupper af børn og børn med særlige behov, skal opholde sig i fællesrummet.

Forslag til byggeprogram: Det bør tilføjes, at klubbens lokaler bør ligge samlet, ikke spredt på skolen. Det pædagogiske arbejde kræver selvfølgelig at man har overblik, og kan følge med i det der sker. Personalenormeringen rækker desuden ikke til at dække rum ind, der ligger spredt.

Forslag til byggeprogrammet: Indret med køkkener til produktion af mad til mange.

Forslag: Der bør afsættes midler til, at klubber uden rum til børn med særlige behov, kan få etableret disse.

Forslag til byggeprogram: Fokus på, at rum og rammer til børn med særlige behov skal etableres som en del af byggeriet.

Forslag: Forvaltningen bør undersøge om klubberne har fået den selvstændige stemme og indflydelse de blev lovet, da klubberne og skolerne flyttede sammen. Det synes som om nogle skoleledere ikke opfatter klubben som en med-vært, men mere som en gæst.

Forslag til byggeprogram: At det tilføjes at også de lokaler klubben deler med skolen skal indrettes til fritidspædagogisk brug, og at klubben derfor har lov til at indrette efter en æstetisk linje, der harmonerer med det fritidspædagogiske arbejde. At det skal være de samme lokaler år for år.

Forslag til byggeprogram: At byggeprogrammet tager højde for at pædagogiske aktiviteter skal kunne stå fra den ene dag til den anden, hvilket fordrer at klubben har flere rum, de råder over.

Forslag: De fysiske rammer skal gentænkes og ændres i en del klubber, hvis der skal være plads til alle i hele UngIAarhus. Der skal bl.a. være plads til perifer deltagelse, så alle børn og unge kan finde deres plads i fællesskabet.

Forslag: Pædagoger og ledere skal inddrages for at sikre at den pædagogiske indsats prioriteres over en ide om valgfrihed. Det er vigtigt at forstå, at det ikke er "aktiviteter", der er målet i sig selv, men de er midlet i det pædagogiske arbejde. Det vil desuden kræve gennemtænkte administrative systemer at administrere.

Forslag til byggeprogram: Der bør etableres rammer til den pædagogiske forberedelse i klubbernes egne rammer. Det skal være muligt at sætte ting frem og forberede pædagogiske aktiviteter, inden børnene møder ind.

Forslag til byggeprogram: Nyt fokus på at det skal kunne lade sig gøre at forberede sig til dagen i tilknytning til klubbens lokaler.

Forslag til byggeprogram: Der bør være bestemmelser om og etableres rum til pauser, forberedelse og toiletter i tilknytning til klubbens rammer.